

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Ингушетия

ЧАСТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ

«СРЕДНЯЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА «ИНТЕЛЛЕКТ»

РАССМОТРЕНО:

на заседании педагогического
совета

Протокол № 1 от «30» 08.2022г.

СОГЛАСОВАНО:

зам. директора по УВР

_____ / Дзейтова Д.М.

Протокол № 1 от «30» 08.2022
г.

УТВЕРЖДАЮ:

Директор ЧОУ СОШ

«Интеллект» _____ /

Сапралиева Т.Б.

Пр № 16 от «31» 08. 2022 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родной язык»

для обучающихся 4-х классов

г.Назрань, 2022г.

Кхетора кавхат (пояснительная записка)

Таханарча школан хьалхашка латт докхий декхараш. Керттерча дакъе уж да хьалкхувш йоагла тлехье эздел долаш, глулакхаца, нахаца товш, лимерза, ший моттиг далаца ховш, Даъхе а, къам а, дезал а лоархлаш, шийна хьалхашка латта декхараш кхетадеш, цу хьабкъахьа къахьегаш, дийша, лилман лардаш ломаяь, вахаре царехпайда эца ховш хьалкхейр.

Вахар дегладоагла лилма, техника, культура дегладарца. Царга хьежжа хила беза дешархошта тахан беш бола хьехам. Школашка вахарцара бувзам члоагларо дладех хьехархошкара дешархой теркам тлабахийта дезар – дукхагла долча дакъе шоашка уйла яйтар, лилман лардаш тохкаш болх байтар, лодадаьчох вахаре пайда эца ховргдолаш.

Найна мотт лобабар, грамматика хар боккха лоархлам болаш да дешархой кхетам деглабоалабара, хлана аьлча, мотт лобабарца кхетаю мета хозал, из бляхий хилар, кхыча къамий мотт а дикагла кхетабу бераша, цар культура йовза а новкъостал ду. Дешархошта длахьехар хила деза уж кхетаргболаш, цленача, атгача меттала, лодадаьчох ма хулла дукхагла дукхагла пайда эца йиш хургйолаш. Цудухьа найна мотт хьехачо керттердар хьакьоастадеш, цунна теркам тлабохийташ, грамматически бокьонаш влаци юсташ бе беза ший болх.

Найна метта урокаш тла дешархоша глалгай метта грамматически лардаш ломаяю, къамаьл шаьрдара балхаш а ду.

Пхелагича классе доладу грамматически дакъа – морфологи ломаяе, из болх длахьо ялхлагичей ворхлагичей классашка. Из раздел я къамаьла доакьох кхетам луш, хьалха царех лодадаьр клоаргдеш, шердеш. Къамаьла доакьош лодадеш дешархошта ха деза предложенешта юкьера уж шеко йоацаш белгалдаха.

Бархлагича ийслагича классашка синтаксиси стилистики ломаяю. Цу дакъе дешархойдика кхеташ хила беза предложенешта юкьерча дешай мел долча бувзамех. Грамматика ломаяеш дешархой ха декхарийла ба деша лард, чаккхе, овла, дешхьалхе, суффикс, уж яздара бокьонаш; къамаьла доакьош, цар нийсаяздара бокьонаш; предложеней тайпаш, предложене маьженаш, предложеней чура дешай бувзам. Берашта ха деза дош мишта хьахиннад, из малагла къамаьла дакъа да, иш.кх.д1.

Ийслагича классе чоалхане карара предложенеш ломаяча хана дешархой кхетабе беза предложенешка керттераяри карараяри кьоастае ховргдолаш, царна юкьера бувзам тахка могоаргдолаш.

Пунктуации ломаяеш дешархой теркам тлабахийта беза предложене интонацена, оазлаьгллуча ноагла йолча хана сецара хьарак доаглаш хул. Цхьайолча моттигашка интонаци теркальяр – хиланза даргдоацарех да, хлана аьлча, из теркаль ца йича, малагла хьарак оттаде деза ховргдоацандаь. Иштта из теркальярца увтгаду предложении кхоачалуча тладам, хаттара е айдара хьарак. Синтаксис ломаяча хана хьехархо декхарийла ва интонаце зем а боаккхаш, цунах пайда эцара торонех дешархой дика длакхетабе, хлана аьлча, интонации хувцаро предложенена малан а сецара хьаракаш а хувца тарлу. Керттера къамаьла доакьош лодадара хьехархочо длакхетаде деза бераш цар синтаксически лоархламах.

Дешархой къамаьла культура лакхьари лодадаьчун навькаш деглайоалаяри хила деза хлара урока. Из болх длахьо тайп-тайпара упражненеш кхоачашьярца. Упражненеша новкъостал ду ломаяь бокьонаш члоаглье, орфографически а пунктуационни говзал члоаглье, грамматически материал дикагла кхетае а, йоазонца цунах пайда эца а.

Говзамеча йоазонех пайда эцаш, дувзадenna къамаьл шаьрдеш дешархой теркам тлабахийта беза хьехархочо сочиненеш, изложенеш язьяра, говзамеча текста тохкам бе лобабара.

Тайп-тайпарча дошлоргех пайда эца 1омаде деза хъехархоcho бераш, шоаш бувцаш бола мотт б1аьхий, ира, говза, хоza бувцаргболаш, къамаьл деча хана а йоазув деш а г1алаташ дергдоацаш. Х1ара уроках, кердачох хоам беш, хьалха 1омадаьр дагалувцийта деза дешархошка, кердачун хьалха 1омадаьчунца бувзам а беш. Х1ара классе шу д1адолалуш а шу чакхдоалаш а хьалха 1омадаьр кердаккха деза дешархошца, программаца белгалбаьккха дувзаденна къамаьл шаьрдара болх бизза д1абахьа беza.

Г1алг1ай мотт хъехара г1улакх доагг1ача тайпара хъехархоcho д1ахьой, дешархошта шоай наьна мотт безалургба, шоаш 1омабеча кхьича къамий метай бокьонаш йовза атта хургда.

Г1алг1ай метта белха программ.

1) 6 класса грамматика белха программа оттаяьй федеральни компонента паччахьалкхен стандарта юкьера дешара программа юкьарлен образование г1алг1ай метта авторски программа юкьера школа 3 класса И.А.Оздоеви Р.А.Оздоеви редакцех.

2) Белха программа хоадам беш я – 102 сахьата шераи 3 сахьата к1ираи лаьрх1а. Авторски программа къоастаяьй Г1алг1айчен дешара министерства къоабальярца.

Метaпредметни

Регулятивни УУД

- Хъехархоchунца дешара т1адуллар оттаде, урока лерх1амга хъежжа. Деша дешара лерх1амашка хъежжа.

- Массанеца цхьана урока план оттае ха, произведени чулоацам хьабувцара план оттае ха. Планага хъежжа беш бола болх тахкар, баьча балха корта бар, мах бар, иштта кхьича дешархой балха мах бар.

- 31амигача тоабаца е шинне цхьана болх беш, кердача темах ховр а, де ховр а хьакъоастадар. Урок йодаш беча балхах раьза хилар е ца хилар д1аяздар, лакхача говзала т1акхувш хилар хьахьокхар.

- Ше баьча балха раьза хилар е ца хилар дешархоcho ший ло1амаг1а хьаалар, урока карах ца доалача х1ама теркам бар, из тоадара болх бе лерх1ам дагалацар.

Познавательни УУД.

- Текста тохкам бе ха, хъехархоcho хаттараишца новкъостал а деш. Деша къайла ма1ан ха, из тахка.

-Произведенеш шоайла йиста, в1аишкаоттае, юкьарадар а тарадоацар а хьаоолаш.

-Дийшачун дакъа диста мукъама е илли дакъаца, е суртаца, е кицаца

Произведени турпалхоcho дечун бахьан тахкар. Шийна хетачун, ше яхачун доаг1а масалаш доаладе, даьржа дувзаденна къамаьл де.

- Г1алг1ай фaьлгаш кхоллара лерх1ам ха, цар лу пайда, цар лерх1ам ха.

- Поэзи а проза а шоайла къоастае ха, литературниш 1илман кхетам балара тексташ санна.

- Кхоллама навькаш хьахьокхар, тайп-тайпара произведенеш дагалувцаш, проектни т1адуллараш кхоачаидеш.

-Дешашдар кхетаде, дийшар лоацца таблица чу а схема чу а д1аязде ха.

Коммуникативни УУД.

-Дувцара къамаьл оттаде, урока болх беш кадай хила, хаттараиш тела. Диалоге, тоабах болх беш дакъа лаца. Шийна бакъахьа хетар ч1оаг1идеш, кхьичарца къамаьл де хар.

- Темага хъежжа 5-6 предложенех дувзаденна къамаьл оттаде. Проекта 1-2 слайд кхолла. Кхьичунга ладувг1а ха, къовсама юкье дакъа лаца.

-Произведени урпалхоcho даьчун мах бе, эзди дешаишца къамаьл де.

- Кхьича дешархой урока баьча балха мах бе ха, оттаяьча критереишца.

- Барт бара кийча хилар хьахьокхар, къовсам, дов е цатоам д1абаккхара тайп-тайпара вариациеш йоолае ха.

- Боккхийчарца къамаьл деш, книжкаши, дошлоргаши, энциклопедеш дешаш кердадар, пайдабар леха.

-Йоккха йоаца презентаци (5-6 слайд дола) боккхийчар новкъосталца кийчъяр, проекта темага

хъежжа, слайдашка хъежжа темах лавца лоаца дувца.

Личности.

- Художественни произведения ешарца дезала юкьера безама кертера хьал хар (барт хилар, сий дар, безаме, кяхетаме, вIаши новкъостал деш хилар)
- Ше ваьнна моттиг хови хила, ше малагIча этносаца лоархIаши ва ха. Кхыча кьамех цар сий деш кьамаьл дар.
- Кхыйола культураши а, кьамаши а долга хови хилар, дикагIа довзачарех хьадувца ха, культураца е динаца шоай культура е дина тарахетараш хьаала хар (нохчий, татараш, Iарбий, сирийцаши, кх. дI. а).
- Юкьа а ца лелхаш, кхычунга ладугIа ха, ший уйла сатийна дIаалар, тайп-тайпара аргуменаш а йоалаеш. Дешархой вIаши кьовсам балара бахьанаш ха.
- ЦIагIа а классе а книжкаши дешара тIакхуви хилар хьахьокхар, библиотеке ахар, мукьа волча хана, урока эша материал кийчъяр.
- Йоазонхой кхолламах ха безам болаши хилар хьахьокхар, шийна эггара чIоагIагIа безачар цIераш яха хар, безара бахьан а хьаалар.
- Литературни кхоллама болх шийна эшаши болга хар.
- Ишколе вахара бокьонаши йовзар, цар дешархочоа луп айда малагIа ба хар. Дикача дешархочун масалаши доаладе ийишача произведения юкьера.
- Сага новкъостал доацаши ше болх бе хови хила, ше даьдох жоп дала дезалга хови хила.
- Поэтически деша хозал хови хила, йоазонхочо дешашица сурт дулаши доаладаь дешаши хьалаха хови хила. Хозахийта дешаши а эпитеташ а шоай кьамаьла юкьедоаладар.
- Эзделица дар доацар хови хила, литературни турпалхоехи эздийча сагаху йоахка оамалаш хьаювцаха, гIулакхаца дар доацар кьоастаде ха.
- Дешаши а яз деш а нийса вагIараи бIаргий са толха ца дараи йоагIа бокьонаши хови хила. КIаьдвалар дIадоаккхаш е еза упражненеш йовзаш, уж еш хила. Саг унахцIена хилара бокьонаши цIагIа а накъайоалаши лелае ха.

Патриотически кхетам балар:

- дешархо кьаман гIулакхаш эзделай тIакхийна хилар;
- дезала вахар довзаш хилар;
- ший кьаман культура а, бусулба дин а довзаш хилар;
- Росси пачхьалкхен гражданин ше волга хови хилар;
- дешархочун оамалаш, декхараш кхийна хилар: урока, урокал араха а.

ГIалгIай метто, эрсий метто санна, метта Iилман дакьа а ший маIанна а йоккха моттиг дIалоац. Цун дешарца а кхетамца а бераш кхедара доккха практически маIан да. Наьна метто юкьелоац дешархой патриотизма а, кхыча кьамашца Iимерза а, эзди а хилара уйлашца кхетадеш кхедара маьхала таронаш.

Тахан латгача хьале гIалгIай мотт Iомабара, цу метта йоазув де хара Iалаьмате йоаккха терко е еза кьаьстта ишколо. ХIанзарча зама бераша Iалаьмате дукха бувцаш лелабу эрсий мотт. ЦIагIа а ара а бераша шоай наьна метта кьамаьл кIезига ду. ГIалгIай мотт бувчачар а кьамаьла юкье дукха эрсий дешаш леладу, цудухьа наьна мотт эрсий меттаца ийна бувц бераша. Иштгача хьале тIехь тIайоагIача хана гIалгIай мотт бицбалара кхерам ба. Цудухьа ишкола хьалха латта декхар да гIалгIай метта дешари йоазуви дешархошта Iомадар, безам тIабахийтар, мотт дийнбар. Бера ший наьна мотт бовза а беа, беа а беа, уйла а цу метта хила еза. КIира сахьатий боарам дукха беце а дешархоша мотт Iомабергба, хьехархоша из безаргболча тайпара дIахьехе. Цу тIа йоазув де гIалгIай метта хала а дац, хIана аьлча, гIалгIай абата тIа дукхагIадола алапаш эрсий метта санна да. Дешархошта Iомаде IотIакхета алапаш да: I, аь, гI, кх, кь, кI, пI, тI, хь, хI, цI, чI, яь, дифтонг оа. Эрсий метта санна хьехархочо боккха теркам тIабахийта беа дешаш дIаоалаши яз дешаши йолча башхалонашта. Иштта боккха болх бе беа дешархоша оазаш нийса хьаалара, хIана аьлча, бери яз деша хана ше харцахаь дош дIааларга хъежжа гIалаташ а деш яздергда. Изболх I классе денз ца хаддаш бе беа, йоазув нийса хургдолаш.

ТЕМАТИЧЕСКИ ПЛАНИРОВАНИЕ

№ п/п	Тема	Планируемое количество часов
1.	2-г1ча классе дийшар кердадакхар	15
2	Къамаъла доакъош	3
4.	Ц1ердош	3
5.	Белгалдош	3
6.	Таърахъдош	3
7.	Ц1ерметтдош	2
8.	Хандош	3
9.	Куцдош	2
10	Всего	34

Г1алг1ай мотт

№	Тема	Кол час	дата	
			Факт	По плану
1омадаър кердадаккхар (15с.)				
1	Доалареи юкъареи ц1ердешаш Оазаши алапаши	1	7.09	
2	Диктант Оазаши алапаши	1	14.09	
3	Мукъеи мукъазеи оазаш	1	21.09	
4	Й1аьхеи лоацеи мукъа оазаш	1	28.09	
6	Шола шолха мукъаза оазаш алапаш.	1	5.10	
7	Алап й (йот)	1	12.10	
8	Сочинение «Аьхки сала1ар»	1	19.10	
9	Сочинени анализ яр . Йиш хоадора а къоастара а хъаракаш(ъ,ь)	1	26.10	
10	Дешдакъа	1	9.11	
11	Деша овла. Цъха овла бола дешаш	1	16.11	
12	Деша чаккхе.	1	23.11	
13	Дешхълхе.	1	30.11	
14	Суффикс.	1	7.12	
15	Диктант. Дешхълхе	1	14.12	
Предложении (7с)				
16	Диктанта анализ яр. Дувцареи,хаттареи,айдареи предложенеш	1	21.12	
17	Предложени кертери кертерзеи маьженаш	1	28.12	
18	Цъхантайпара маьженаш йола предложенеш. Предложени цъхантайпарча маьженашта юкъе а,е,и яха хоттаргаш	1	11.01	
19	Контрольни хъат1аяздар.	1	18.01	
20	Хоттаргаш а,е,и	1	25.01	
21	А,е,и яха хоттаргаш долча предложене цъхантайпарча маьженашта юкъе сецара хъаракаш	1	1.02	
22	Изложени.	1	8.02	
Къамаьла доакъош (6)				

Ц1ердош (3)				
23	Изложени анализ. Ц1ердош. Юкъара кхетам Ц1ердешай таьрахъашца, дожарашца хувцадалар		15.02	
Белгалдош (3)				
24	Белгалдош . Юкъара кхетам Белгалдешаш таьрахъашцеи, дожарашца классашцеи хувцадалар	1	29.02	
Таьрахъдош (3)				
25	Таьрахъдош. Юкъара кхетам	1	7.03	
26	Диктант. Таьрахъдош	1	14.03	
27	Диктанта анализ яр. Массалии арг1ани таьрахъдешаш	1	21.03	
Ц1ерметтдош (1)				
28	Ц1ерметтдош. Юкъара кхетам, Легар	1	28.03	
Хандош (4)				
29	Хандош юкъара кхетам Хандеша белгалза форма	1	4.04	
30	Хандеша ханаш	1	18.04	
31	Дацардешаш ца,ма хандешашца нийса яздар	1	25.04	
32	Диктант. Тема «Хандош»	1	16.05	
Куцдош (2)				
33	Диктанта анализ. Куцдош. Юкъара кхетам	1	23.05	
34	Шера 1омадаьр кердадаккхар	1	30.05	

